

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation
Швейцарська Конфедерація

ПРОГРАМА СПІВРОБІТНИЦТВА З УКРАЇНОЮ НА 2025–2028 РОКИ (ФАЗА 1)

СТРАТЕГІЯ
ЗОВНІШНЬОЇ
ПОЛІТИКИ
НА 2024–
2027 РОКИ

ПРОГРАМА
СПІВРОБІТНИЦТВА
З УКРАЇНОЮ НА
2025–2028 РОКИ
(ФАЗА 1)

Передмова

Масштаби руйнувань і людських жертв, які спричинила війна Росії проти України, не бачили у Європі з часів Другої світової війни. Під ударом не лише країна, але й такі фундаментальні цінності як демократія, свобода й безпека. Серйозні порушення заборони застосування сили, як закріплено в Статуті ООН, зі сторони постійного члена Ради Безпеки ООН стали історичним поворотним моментом і вимагають перегляду європейської політики безпеки.

Для Федеральної ради Швейцарії підтримка та відбудова України має стратегічне значення, як визначено в Стратегії зовнішньої політики на 2024-2027 роки¹ та Стратегії міжнародного співробітництва на 2025-2028 роки². Швейцарія негайно відреагувала на напад Росії на Україну. Починаючи з лютого 2022 року, Федеральна рада посилила дипломатичну та гуманітарну підтримку й чітко окреслила свою позицію зокрема шляхом ухвалення санкцій ЄС, надання статусу захисту S для біженців, зміцнення міжнародного співробітництва та організації міжнародних конференцій, таких як Конференція з питань відновлення України (Лугано, 2022), Саміт з питань миру в Україні (Бюргеншток, 2024) та Конференція з питань протимісної діяльності в Україні (Лозанна, 2024).

Федеральна рада планує довгострокові інвестиції у відбудову України, на що виділяє 5 млрд швейцарських франків на період з 2025 по 2036 рік. На першу фазу (до 2028 року) виділяється 1,5 млрд швейцарських франків. Це фінансування надається у межах Стратегії міжнародного співробітництва на 2025-2028 роки, яка була схвалена парламентом наприкінці 2024 року. Для другої фази (2029-2036 роки) Федеральна рада аналізує можливості залучення додаткових джерел фінансування на суму 3,5 млрд швейцарських франків.

Федеральна рада схвалила першу фазу цієї Програми співробітництва з Україною на 2025–2028 роки. Вона становить основу стратегії підтримки та відбудови України відповідно до законодавчої програми на період 2023–27 роки (захід 91). Цей документ розробляли з огляду на тривалу присутність Швейцарії в Україні. Також в документі поєднано такі усталені інструменти міжнародного співробітництва як гуманітарна допомога, співробітництво в галузі розвитку та розбудова миру із застосуванням нових підходів, а саме, гуманітарного розмінування і цільової відбудови. Важливим є залучення швейцарського приватного сектору з метою використання швейцарського досвіду та інновацій для відбудови й мобілізації інвестиційного капіталу.

На основі програми співробітництва буде розроблено матрицю результатів із визначенням конкретних цілей, на досягнення яких спрямовано застосування різних інструментів. Мета цього документу – вимірювання результативності, забезпечення відповідальності перед зацікавленими сторонами і моніторинг прогресу на постійній основі.

З огляду на особливе значення Програми співробітництва з Україною, було призначено Делегата Федеральної ради з питань України, який буде звітувати безпосередньо головам Федерального департаменту закордонних справ (FDFA) та Федерального департаменту економіки, освіти та досліджень (EAER), а також керуватиме та координуватиме роботу Швейцарської агенції розвитку та співробітництва (SDC), Державного секретаріату з економічних питань (SECO) та Відділу миру та прав людини (підрозділ Державного секретаріату FDFA).

Ігнаціо Кассіс
Федеральний радник
Голова Федерального департаменту
закордонних справ

Гі Пармелен
Федеральний радник
Голова Федерального департаменту
економіки, освіти та досліджень

¹ www.eda.admin.ch > Foreign policy > Strategies and key aspects > Foreign Policy Strategy 2024–27

² www.eda.admin.ch > Foreign policy > Strategies and key aspects > Thematic strategies > International Cooperation Strategy

Зміст

1.	Аналіз контексту	5
1.1.	Політичний контекст	5
1.2.	Економічний контекст	5
1.3.	Соціальний контекст	6
1.4.	Вплив на програму співробітництва	6

2.	Ключові аспекти програмної діяльності	7
2.1.	Потреби України	7
2.2.	Переваги співробітництва зі Швейцарією	7
2.3.	Інтереси Швейцарії	8
2.4.	Регіональний вплив	8

3.	Засади підходи до відбудови	9
3.1.	Принципи Лугано – керівні принципи відновлення України	9
3.2.	Відбудувати краще, ніж було – модернізація через реконструкцію	9
3.3.	План України, Програма фінансової підтримки «Ukraine Facility» та реформи	9

4.	Стратегічні напрями	10
4.1.	Економічне відновлення	10
4.2.	Публічні послуги	11
4.3.	Захист цивільного населення та мир	11
4.4.	Критерії, визначені Федеральною радою	12
4.5.	Стратегія діяльності	12

5.	Співпраця зі швейцарськими стейкхолдерами	13
5.1.	Приватний сектор	13
5.2.	Інші ключові стейкхолдери	14

6.	Інструменти	15
6.1.	Партнерства	15
6.2.	Політичний діалог	15
6.3.	Фінансування	15

7.	Донорська координація	16
7.1.	Донори	16
7.2.	Українська платформа донорів	16

8.	Висвітлення надання допомоги Швейцарією	17
8.1.	В Україні	17
8.2.	У Швейцарії	17

9.	Правова база	18
-----------	---------------------	-----------

10.	Ресурси	19
10.1.	Бюджет	19
10.2.	Організаційно-адміністративні кошти	19

11.	Структура управління та контролю	20
11.1.	Структура проекту	20
11.2.	Моніторинг	20

12.	Стратегія виходу	21
------------	-------------------------	-----------

Додаток	22
----------------	-----------

1. Аналіз контексту

1.1. Політичний контекст

Під час розробки програми співробітництва (взимку 2024 року) було відсутнє розуміння тривалості військових дій, чи можливої ескалації, а також чим все закінчиться. В осяжному майбутньому ситуація залишається нестабільною. Пріоритетами України є забезпечення справедливого й тривалого миру та євроатлантична інтеграція з фокусом на переговори про вступ до ЄС. Статус кандидата на членство в ЄС, який було надано Україні у червні 2022 року, стимулює проведення реформ, проте наразі відчувається брак фінансових ресурсів через значні витрати на оборону, а також брак кваліфікованого персоналу через мобілізацію та переміщення великої кількості людей. У лютому 2024 року 84% населення підтримали членство в ЄС. Для ЄС Україна також залишається важливим пріоритетом, про що свідчать проголошені зобов'язання підтримувати її «стільки, скільки буде потрібно».

Цифровізація значної кількості державних послуг призвела до покращення доступу до них і сприяла прозорості та зменшенню корупції попри війну. Децентралізація також зміцнила стійкість, оскільки процес прийняття рішень став ближчим до людей і більше відповідає їхнім потребам. Однак воєнний стан обмежує проведення реформ, звужує повноваження місцевої влади та посилює вплив регіональних військових адміністрацій. Свобода вираження поглядів і свобода об'єднань залишаються в цілому недоторканими попри воєнний стан, проте спостерігається обмеження права на мирні зібрання та зростання тиску на незалежні ЗМІ. Інституції всередині країни ослаблені: вибори неможливо провести в умовах воєнного стану, з чим погоджується й опозиція. Довіра до Президента Зеленського падає, проте його все ще підтримує більшість. Наразі законодавчий процес вимагає більшого залучення опозиції, у деяких випадках – навіть колишніх проросійських партій.

Мобілізація створює велике навантаження на Україну, але, попри людські втрати, авіаудари та перебої з електропостачанням, стійкість уряду, адміністрації та народу вражає, як і їхня рішучість захистити свою країну. Мобілізація стає стрес-тестом для Збройних Сил України.

1.2. Економічний контекст

Україна залежить від міжнародної фінансової допомоги, зокрема від ЄС, США, МВФ і Світового банку, оскільки внутрішні надходження переважно йдуть на безпеку та оборону. У 2023 державні витрати зросли на 270%, а дефіцит бюджету досяг 41 млрд доларів США³. Допомога залежить від реформ фіскальної політики, державного управління та боротьби з корупцією. У межах вступу до ЄС реалізують додаткові реформи, зокрема пов'язані із доступом до єдиного ринку ЄС.

Війна суттєво вплинула на українську економіку: у 2022 році ВВП впав на 29%, але вже у 2023 році стабілізувався і показав зростання на 5%. Агресія Росії викрила старі слабкі місця та завдала величезної шкоди інфраструктурі та енергопостачанню через пошкодження понад 50% енергетичних потужностей країни. В компаніях відчувається брак робочої сили, а торгівля обмежена. Всупереч всьому, Україна продовжує підтримувати глобальну продовольчу безпеку завдяки успішній чорноморській торгівлі.

Багато компаній релокують свою діяльність у безпечніші місця, що створює можливості для регіонального розвитку. Регіони Західної та Центральної України пропонують низку переваг, зокрема безпеку, інфраструктуру, підтримку з боку влади та близькість до ринків ЄС. Попри ризики, південна частина країни зберігає свою логістичну цінність, наприклад, для зернового коридору. Водночас зростає нерівність: промислові регіони на сході країни, які були зруйновані та окуповані, втрачають переваги через місце розташування та є менш привабливими об'єктами для відновлення. Економічне відновлення країни також потребує розв'язання екологічних проблем. Принципи «відбудувати краще, ніж було» й «зелене відновлення та зростання» є ключовими, особливо для вразливих регіонів. Іншими пріоритетами є верховенство права, створення рівних умов для місцевого та міжнародного бізнесу, а також результативні реформи у сферах боротьби з корупцією, забезпечення правосуддя та захисту інвестицій.

³ <https://www.seco.admin.ch/Foreign+trade+and+economic+cooperation/Economic+relations/Regional+and+country+information+and+bilateral+economic+relations+with+Switzerland/Europe+and+Central+Asia/Eastern+Europe+and+Central+Asia/Ukraine/Economic+report+on+Ukraine+from+the+Swiss+embassy+in+Kyiv/de>

1.3. Соціальний контекст

Війна суттєво впливає на демографію України: населення у прифронтових регіонах і сільській місцевості зменшується, падає народжуваність і зростає смертність, особливо серед чоловіків працездатного віку. Частка жінок в суспільстві зростає, а 7 млн людей були змушені виїхати за кордон. Такі зміни впливають на відбудову, оскільки склад суспільства після війни буде відрізнятися від довоєнного.

За даними ООН (станом на вересень 2024 року), близько 15 млн людей (40% населення) потребували гуманітарної допомоги, з них 5 млн – на територіях, окупованих Росією. Прифронтові регіони та міста на сході страждають від щоденних обстрілів. У порівнянні з 2021 роком, рівень бідності у 2022 році зріс з 5,5% до 24,1%, тобто домогосподарства більше не можуть задовольняти свої основні потреби. Переміщені жінки та дівчата перебувають у високій зоні ризику постраждати від гендерно зумовленого насильства. У багатьох дітей обмежений доступ до освіти, а система охорони здоров'я перевантажена. Соціальні системи потребують реформування та залежать від міжнародної допомоги, а у прифронтових районах деякі соціальні служби по факту взагалі відсутні. Особливо страждають люди похилого віку та люди з інвалідністю.

Російська агресія зміцнила національну єдність, ідентичність і культуру в Україні, але й загострила соціальну напругу між різними групами населення. Російська гібридна війна спрямована на поглиблення цієї напруги. Реінтеграція ветеранів і людей, які повернулись, створює не лише виклики, а й можливості, наприклад, для ринку праці.

1.4. Вплив на програму співробітництва

Програма співробітництва з Україною стикається із невідомістю. Кінця конфлікту не видно, і прогнози щодо його розвитку робити складно. Проте є два фактори, що визначатимуть результат: успіхи на полі бою та прогрес у євроінтеграції. Статус-кво — конфлікт, що триває, неконтрольовані зони та продовження переговорів про вступ до ЄС — здається найбільш імовірним сценарієм станом на кінець 2024 року.

Динамічний контекст впливає на пріоритетність заходів. У Швейцарії є можливість адаптувати свої інструменти, включно з гуманітарною допомогою, співпрацю в питаннях розвитку, розбудовою миру та економічними заходами. У разі ескалації основна увага буде зосереджена на гуманітарній допомозі та зміні географічного фокусу. У разі послаблення конфлікту, пріоритетами будуть інвестиційна діяльність, соціальна та економічна реінтеграція, а також приватні інвестиції. Мир, права людини та робота з минулим залишаються важливими за будь-якого сценарію.

Ключовими факторами стійкості України є покращення державних інституцій, основних послуг, інфраструктури та місцевої економіки. Підтримка включає забезпечення надійності комунальних послуг (опалення, електроенергія, вода), робочих місць, соціальної згуртованості, реформ та гуманітарної допомоги, особливо в прифронтових районах. Проведення масштабної реконструкції передбачено на наступному етапі. Допомога також пов'язана з певними ризиками, як руйнування інфраструктури та збитки бізнесу. Їх зменшення передбачено через цільові інвестиції у цивільну та цифрову інфраструктуру та розвиток потенціалу для сталої підтримки населення.

З огляду на нестабільну й непередбачувану ситуацію в Україні, ще одним ключовим фактором є гнучке управління програмою співробітництва. Необхідно забезпечити належну реакцію підтримки Швейцарії на мінливий контекст для збереження її актуальності та результативності.

Рисунок 1: Основні чинники, що визначають розробку програми співробітництва, та їхній вплив на пріоритетність заходів (Джерело: FDFA).

2. Ключові аспекти програмної діяльності

2.1. Потреби України

Світовий банк оцінює вартість відбудови та економічного відновлення України в 486 млрд доларів США. Ця цифра буде зростати у разі продовження війни. Оскільки майже всі доходи України витрачаються на оборону, вона все ще суттєво залежить від зовнішньої фінансової допомоги, а її державний борг вірогідно перевищить 90% ВВП до кінця 2024 року.

Більшість матеріальних збитків — на сході, проте війна впливає на всю країну. Чверть населення була переміщена, цивільна інфраструктура зруйнована. У мільйонів людей обмежений доступ до продуктів харчування, води, медичного обслуговування, освіти та безпечного місця проживання. Приватний сектор економіки, особливо МСП, страждає через зруйновану інфраструктуру, нестачу робочої сили, порушення ланцюжків постачання, падіння попиту та брак інвестицій.

Відбудова повинна бути тісно пов'язана з реформами, щоб сприяти соціальній, політичній та економічній інтеграції в Європу. Мета в тому, щоб запропонувати людям, які повертаються, привабливі умови для застосування їхніх навичок та їх участі в економічному відновленні України.

2.2. Переваги співробітництва зі Швейцарією

Підтримка Швейцарії вирізняється на міжнародному рівні широким спектром інструментів, які можна використовувати гнучко та з огляду на потреби та географію. Багаторічне партнерство з Україною, започатковане в 1990-х, дозволяє Швейцарії використовувати великий досвід і зв'язки. Безпосередня присутність у різних регіонах забезпечує довіру та дозволяє дійсно розуміти ситуацію на місцях. Швейцарія відіграє також провідну роль у локалізації допомоги, підтримує місцеві партнерські організації і закладає таким чином підвалини для сталих заходів, які також можуть продовжуватись без безпосередньої участі Швейцарії. Інші донори застосовують аналогічний підхід.

Швейцарія поставила собі за мету мирне вирішення конфлікту ще у 2014 році, під час свого головування в ОБСЄ. З 2015 по 2021 рік вона була єдиною державою, яка доставляла гуманітарну допомогу по обидві сторони лінії зіткнення. Свій фаховий досвід вона спрямовує на такі сфери як охорона здоров'я, цифровізація, енергопостачання, міське планування, професійно-технічна освіта та навчання, підтримка МСП, мобільність, водопостачання, протимінна діяльність, пошук зниклих безвісти та сприяння діалогу. Гнучкість залишається ключовим фактором адаптації проєктів до динамічно-мінливого контексту.

Швейцарія також використовує свій нейтралітет для запуску й підтримки таких міжнародних ініціатив як Конференція з питань відновлення України (Лугано, 2022) та Саміт з питань миру в Україні (Бюргеншток, 2024). Метою таких ініціатив є сприяння справедливому та тривалому миру.

2.3. Інтереси Швейцарії

Федеральна рада надає стратегічного значення допомозі та відбудові України, як свідчить ціль 5 Стратегії зовнішньої політики Швейцарії на 2024–2027 роки. Війна Росії проти України порушує міжнародне право та ставить під сумнів демократію, свободу та ліберальні цінності. Це вимагає від Європи переорієнтації її системи безпеки. Майбутнє Європи тісно пов'язане з майбутнім України. Якщо Україна зазнає поразки, це послабить здатність Європи та Швейцарії формувати та впливати на геополітичні події. Тому відновлення України як суверенної та демократичної держави відповідає інтересам Швейцарії.

Швейцарія швидко відреагувала політичними, гуманітарними та дипломатичними заходами: долученням до санкцій ЄС, наданням статусу захисту S, гуманітарною допомогою, протимінною діяльністю, підтримкою реформ, розслідуванням воєнних злочинів, а також проведенням Саміту з питань миру в Україні в Бюргенштоку. Постачання та реекспорт зброї виключені з міркувань позиції нейтралітету. Проте Швейцарія відіграє активну роль через надання термінової фінансової допомоги, допомоги у розбудові миру та відбудові у довгостроковій перспективі.

Така підтримка зміцнює двосторонні відносини та створює умови для людей, які повертаються, та інвестицій. Швейцарський бізнес може активніше долучатися до відбудови. Відповідно до підходу ОЕСР⁴ «інтеграція з подвійним наміром» швейцарські приватні підприємства, залучені до відбудови України, будуть намагатися працевлаштувати людей, які повертаються зі Швейцарії та мали раніше статус захисту S.

Перегляд угоди про зону вільної торгівлі між Україною та ЄАВТ, співпраця в рамках ЄБРР, де Швейцарія представляє Україну, покликані ще більше зміцнити економічні відносини.

2.4. Регіональний вплив

Російська війна має колосальний вплив на регіон, особливо на Молдову, одну з найбільш вразливих країн Європи. Молдова прийняла близько 120 000 українських біженців, що стало викликом для її системи соціального захисту, освіти та охорони здоров'я. Ланцюжки постачання було зруйновано, ринки впали, а ціни на енергоносії стрімко зростають. Водночас посилюється соціальна напруга, що підживлюється гібридною війною Росії.

Як визначено у Стратегії зовнішньої політики на 2024–2027 роки, Швейцарія збільшить підтримку Молдови для зменшення негативних наслідків війни та сприяння стабільності регіону. Угода про вільну торгівлю з країнами ЄАВТ зміцнює двосторонні економічні відносини. Крім того, Молдова та Україна мають однакові європейські перспективи, адже обидві країни отримали статус кандидата на вступ до ЄС. Бюджет Швейцарської агенції розвитку та співробітництва для Молдови збільшено вдвічі, а 4–5% ресурсів програми «Україна та регіон» призначені для постраждалих сусідніх країн, зокрема, для Молдови. Саме тому передбачені для цієї Програми співробітництва фінансові зобов'язання мають назву «Україна та регіон».

⁴ Цей підхід спрямований на підтримку й розвиток професійних навичок людей зі статусом захисту S із перспективою їхнього повернення в Україну. Досвід, набутий під час перебування у Швейцарії, стане в нагоді під час відбудови України. А встановлені у Швейцарії контакти можуть конвертуватися у додаткові бізнес-можливості.

3. Засададничі підходи до відбудови

3.1. Принципи Лугано – керівні принципи відновлення України

Повномасштабна відбудова України виходить за межі класичної міжнародної співпраці. Для її успіху необхідна співпраця різних зацікавлених сторін. У липні 2022 року Швейцарія та Україна ініціювали цей процес на Конференції з питань відновлення України (URC 2022) у Лугано для визначення пріоритетів відбудови та координації підтримки. Конференція завершилась прийняттям Луганської декларації (див. додаток), яку підтримали 41 держава та 18 міжнародних організацій. Сім принципів Лугано: (1) партнерство, (2) спрямованість на реформи, (3) прозорість, підзвітність і верховенство права, (4) демократична участь, (5) залучення багатьох зацікавлених сторін, (6) гендерна рівність та інклюзія, (7) сталий розвиток.

3.2. Відбудувати краще, ніж було – модернізація через реконструкцію

Широка підтримка України та її перспектива вступу в ЄС дають можливість використати відновлення для проведення радикальних реформ. Увага міжнародної спільноти сприятиме результативності антикорупційних зусиль, прозорості, зміцненню незалежної судової системи, покращенню екологічної сталості, а також якості інфраструктури й послуг.

3.3. План України, Програма фінансової підтримки «Ukraine Facility» та реформи

План України, який було представлено в березні 2024 року, є основою відновлення, модернізації та реформ в Україні. З огляду на офіційний статус кандидата в ЄС, який було надано Україні у червні 2022 року, і початок переговорів про вступ у червні 2024 року, успіх в цілому залежить від масштабних реформ. Швейцарія роками підтримує їх впровадження через проєкти на місцях і такі політичні зобов'язання як організація Конференції з питань відновлення України в Лугано у 2022 році. План України сприяє координації, визначенню пріоритетів допомоги та проведення реформ, а також є важливим орієнтиром для Швейцарії для надання підтримки.

У зв'язку з Планом України, ЄС схвалив у березні 2024 року програму фінансової підтримки «Ukraine Facility». Це фінансовий інструмент на суму 50 млрд євро на період 2024–2027 рік у формі грантів і позик. Треті країни також можуть приєднатися. Виплати залежать від проведення реформ у сфері управління, верховенства права та боротьби з корупцією і шахрайством. План України, який узгоджується з процесом вступу до ЄС, доповнює фінансові угоди з G7, МВФ і Світовим банком, що також залежать від проведення реформ.

Швейцарія уважно стежить за впровадженням Плану України, а також за його узгодженням із програмою фінансової підтримки «Ukraine Facility». Зусилля щодо проведення реформ в Україні підтримуються через різні проєкти. Також країні надається допомога у підготовці до членства в ЄС попри збройний конфлікт.

4. Стратегічні напрями

Програма співробітництва з Україною на 2025–2028 роки розпочинає 12-річний процес підтримки, на який Федеральна рада виділяє 5 млрд швейцарських франків (зокрема 1,5 млрд швейцарських франків на період з 2025 по 2028 роки). Метою є підтримка України як демократичної та незалежної держави під час її відбудови, проведення реформ та сталого розвитку. Програма реагує на наслідки війни, сприяє процесу проведення реформ і створює умови для повернення тих, хто був змушений виїхати з країни.

Програма базується на успішних проєктах та співпраці з українською владою, бізнесом, містами та громадянським суспільством, де попередні успіхи доповнюються новими підходами. Три пріоритетні напрями:

- а) економічне відновлення,
- б) публічні послуги, і
- в) захист цивільного населення та мир.

4.1. Економічне відновлення

4.1.1. Потреби та можливості

Війна Росії проти України завдала масштабної шкоди інфраструктурі, капіталу і потенціалу України, змусила людей залишити їхні домівки і лягла важким тягарем на економіку. Регіональні відмінності щодо ризиків безпеки та збитків потребують поетапних заходів відновлення критичної інфраструктури, стабілізації економічної ситуації, реконструкції та модернізації, а також створення умов для економічного відновлення. Ці процеси необхідно продовжувати попри триваючу війну, щоб дати можливість населенню повернутися до нормального життя.

4.1.2. Пріоритети Швейцарії

Швейцарія надає значну підтримку Україні для стабілізації економіки та відбудови з огляду на потреби партнерів на місцях. Пріоритетом є розвиток приватного сектору, зокрема МСП і сільського господарства, а також прозора відбудова міської інфраструктури.

В центрі уваги: підтримка МСП, їх інтеграція на світові ринки, створення індустріальних парків, навчання, яке орієнтоване на потреби ринку, — наприклад, у будівництві — та інтеграція жінок, ветеранів та репатріантів на ринок праці. У регіонах, які значною мірою постраждали від війни, Швейцарія підтримує економічну діяльність, спрямовану на збереження засобів до існування та реінтеграцію внутрішньо переміщених осіб.

Швейцарія відіграє провідну роль у підтримці критичної інфраструктури та покращенні умов для створення сприятливої для інвестицій економіки. Це включає підтримку фінансового сектору, забезпечення доступу до фінансування для МСП та сприяння розвитку конкурентного бізнес-середовища. Заходи у сфері монетарної політики й управління боргами сприяють створенню стабільних макроекономічних умов. Швейцарія полегшує доступ до єдиного ринку ЄС через підвищення конкурентоспроможності та покращення якості експорту. Стабільна економіка приваблює інвестиції, зокрема від швейцарського приватного сектору. Участь у збільшенні капіталу ЄБРР для України підкреслює прагнення досягти таких цілей.⁵

4.1.3. Очікувані результати

Підтримка відбудови покращить компетентність на місцях, правову базу та системи в Україні, а також зміцнюватиме партнерство між швейцарськими та українськими зацікавленими сторонами, наприклад у сфері міської інфраструктури. Процес сприятиме інтеграції в ЄС, проведенню реформ і модернізації радянської інфраструктури.

Швейцарія підтримуватиме розвиток стійкої економіки на базі сильного приватного сектору й тіснішої співпраці зі швейцарськими суб'єктами. Покращені бізнес-середовище та конкурентоспроможність призведуть до створення робочих місць, збалансованого зростання, зменшення дефіциту торгівлі, а також допоможуть боротися з бідністю, особливо в регіонах, які сильно постраждали від війни.

Біженці з України, які привезли до Швейцарії або здобули тут спеціальні знання, можуть зробити вагомий внесок у відбудову.

⁵ Відповідно до рішення Федеральної ради від 13 вересня 2024 року (EXE 2024.1610), кошти для збільшення капіталу ЄБРР будуть зарезервовані за рахунок ресурсів, які виділені Україні в рамках міжнародного співробітництва. 3/4 цього фінансування надійде з бюджетного кредиту EAER A231.0202 «співробітництво для економічного розвитку» (60 млн швейцарських франків), 1/4 – з коштів, призначених для України в рамках бюджетного кредиту FDFA A231.0457 «підтримка України та регіону» (20 млн швейцарських франків).

4.2. Публічні послуги

4.2.1. Потреби та можливості

Надання базових послуг — охорони здоров'я, освіти, соціальних послуг, електропостачання, транспорту, водопостачання та водовідведення — залишається викликом для України під час війни. Наразі ці служби значною мірою залежать від міжнародної допомоги. Водночас проведення реформ і цільова підтримка у вказаних сферах є життєво важливими та потребують бюджетної допомоги й фахової експертизи.

Війна спонукала до розвитку інновацій та цифровізації як стратегії виживання. Проте обов'язково необхідний подальший прогрес в таких питаннях як демократичне врядування, верховенство права, боротьба з корупцією, прозорість і залучення громадян. Відбудова потребує значних зусиль на всіх політичних рівнях, особливо щодо залучення місцевої влади та громадян. Рушієм відповідних реформ є вимоги для вступу до ЄС

4.2.2. Пріоритети Швейцарії

Надання базових послуг має вирішальне значення для гарантування перспектив для населення України та забезпечення людям, що повертаються, майбутнього в країні. Швейцарія продовжує підтримувати систему освіти, охорони здоров'я, транспорту і водопостачання у межах сталого міського й територіального планування через непряму бюджетну допомогу та технічну експертизу. Пріоритетом є підтримка базової інфраструктури, зокрема водопостачання, енергопостачання і транспорт, а також надання екстреної допомоги в регіонах, які особливо постраждали від війни. У довгостроковій перспективі необхідне проведення реформ для надання публічних послуг високої якості та на засадах верховенства права. Швейцарія сприяє інноваціям, цифровізації та децентралізації, щоб посилити можливості місцевих адміністрацій щодо відбудови. Використовуються підходи належного урядування з фокусом на демократичній участі, прозорості та підзвітності.

4.2.3. Очікувані результати

Швейцарія підтримуватиме Україну у наданні основних послуг, створюючи таким чином перспективи для населення та біженців, які повертаються. Буде посилюватися здатність місцевих та регіональних органів влади здійснювати комплексну, прозору й сталу відбудову. Такі послуги як міське планування, транспорт, енергопостачання, водопостачання, охорона здоров'я, освіта та соціальні послуги, мають бути ефективними, доступними для всіх та надаватися відповідно до принципів верховенства права. Цифровізація зменшить корупцію та полегшить доступ до публічних послуг. Підтримка Швейцарії сприятиме європейському курсу реформ в Україні.

4.3. Захист цивільного населення та мир

4.3.1. Потреби та можливості

Війна в Україні негативно впливає на суспільство на багатьох рівнях. Станом на кінець 2024 року 40% населення потребувало гуманітарної допомоги. Пріоритетами є забезпечення доступу до послуг соціального захисту, охорони здоров'я та освіти, захист цивільного населення, зокрема вразливих верств. Існують значні потреби на окупованих Росією територіях, але доступ до них обмежений. Міни та вибухонебезпечні предмети перешкоджають відбудові й загрожують життю. Конфлікт посилює нерівність і ставить під загрозу соціальну згуртованість. Швейцарія цілеспрямовано поєднує політичні зусилля з міжнародним співробітництвом і гуманітарною дипломатією для розв'язання цих питань.

4.3.2. Пріоритети Швейцарії

У межах своєї гуманітарної діяльності та діяльності з розбудови миру Швейцарія фокусується на наданні екстреної допомоги та захисті людей, які постраждали від війни. Прифронтові регіони, які залишаються важкодоступними для багатьох міжнародних суб'єктів через безпекову ситуацію, є пріоритетними. Для охоплення максимальної кількості вразливих верств населення в цих регіонах Швейцарія підтримує локалізацію гуманітарної допомоги та співпрацює з такими суб'єктами як МКЧХ та ООН. Зокрема, зусилля зосереджуються на залученні постраждалих від війни та жінок до процесів прийняття рішень. Ще один пріоритет — гуманітарне розмінування⁶, що включає навчання щодо ризиків, підтримку постраждалих і знешкодження вибухонебезпечних предметів. Це дозволить гарантувати безпеку для повернення людей і зробити постраждалі території знову придатними для використання. Пошук та ідентифікація зниклих безвісти залишається надзвичайно важливим завданням для підтримки членів родин та зміцнення соціальної згуртованості.

Швейцарія підтримує повагу до міжнародного гуманітарного права та прав людини, а також покарання за відповідні порушення задля висвітлення несправедливості й створення основи для майбутніх судових розглядів та процесу прийняття минулого. Мета — допомогти Україні подолати довгострокові наслідки війни для суспільства. Ці заходи доповнюють політичні зусилля Швейцарії щодо встановлення справедливого й тривалого миру, зокрема через засоби «добрих послуг» та діалог. Швейцарія також підтримує розвиток спроможностей України щодо мирних переговорів.

⁶ 29 вересня 2023 року, Федеральна рада схвалила пакет допомоги для гуманітарного розмінування на період 2024–2027 на суму 100 млн швейцарських франків. За впровадження проєктів відповідає координаційний орган, що складається з представників SDC, SECO та Федерального департаменту оборони (DDPS) (Державний секретаріат з питань політики безпеки (SEPOS) та міжнародних відносин і оборони).

4.3.3. Очікувані результати

Швейцарія допомагатиме рятувати життя та полегшувати страждання, задовольняти основні потреби, надавати належну підтримку постраждалим. Постраждалі отримають справедливий судовий розгляд, а злочинці будуть покарані. Стійкість людей буде посилена, а соціальна згуртованість у громадах і між ними покращиться. Швейцарія також може взяти участь у підготовці до майбутніх переговорів щодо припинення бойових дій для досягнення всеосяжного, справедливого та тривалого миру в Україні на основі Статуту ООН.

4.4. Критерії, визначені Федеральною радою

Під час розробки цієї програми 10 квітня 2024 року Федеральна рада визначила такі ключові критерії:

Збалансований двосторонній та багатосторонній підхід: використання відповідних двосторонніх і багатосторонніх механізмів для імплементації, враховуючи важливість належного висвітлення допомоги Швейцарії;

Залучення приватного сектору для відновлення економіки: швейцарський та український бізнес повинні бути залученими до процесу;

Використання різних інструментів: безповоротні внески, позики, співфінансування і гарантії будуть використані для впровадження програми;

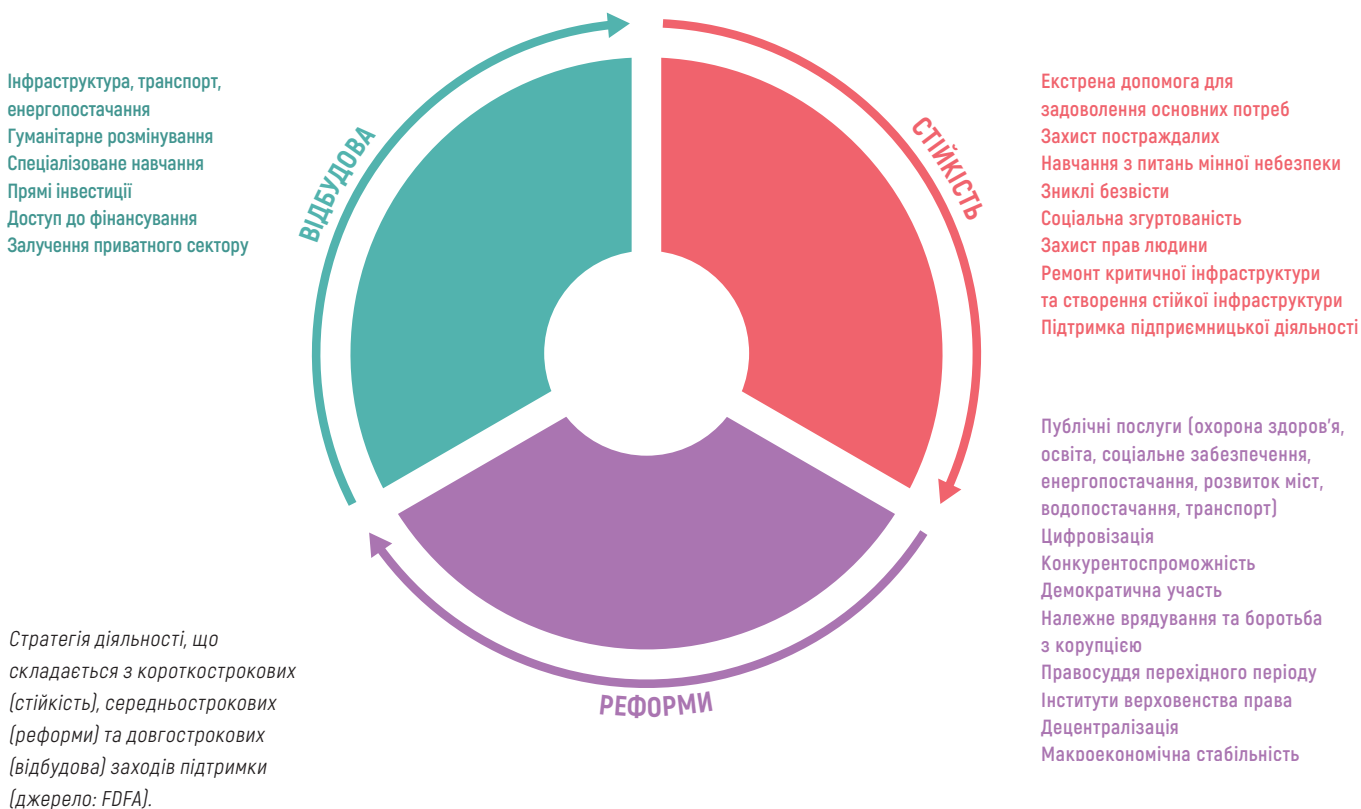
Зрозумілість і доступність: користь кожного виду діяльності має бути прозорою та зрозумілою для громадськості як усередині країни, так і за кордоном. Активності повинні представляти досвід Швейцарії та бути впізнаваними на міжнародному рівні;

Стратегія завершення: залежно від розвитку війни, у Швейцарії повинна бути можливість завершити програму належним чином. Ситуація буде регулярно перевірятися.

4.5. Стратегія діяльності

На графіку нижче представлено стратегію діяльності програми співробітництва. З огляду на неоднорідність контексту в Україні, в програму включено коротко-, середньо- та довгострокову підтримку, від заходів із порятунку життів до інвестиційних заходів для приватного сектору. Інструменти співробітництва у сферах розвитку, гуманітарної допомоги, розбудови миру та залучення приватного сектору будуються на базі трьох компонентів – «стійкість, реформи, відбудова».

Два приклади: протимінна діяльність включає навчання щодо ризиків (запобігання нещасним випадкам, стійкість), зміну законодавчої бази (реформи), розчищення та рекультивацію сільськогосподарських угідь (відбудова). Відновлення інфраструктури включає ремонт зруйнованих енергомереж (стійкість), зміну тарифів на споживання енергії (реформа) та модернізацію або обслуговування існуючих електромереж (відбудова).

5. Співпраця зі швейцарськими стейкхолдерами

Щоб цілеспрямовано застосовувати свою експертизу, Швейцарія покладається на партнерство, зокрема з приватним сектором, науковою спільнотою, неурядовими організаціями та державними адміністраціями.

5.1. Приватний сектор

Федеральна рада вбачає важливу роль приватного сектору Швейцарії у відбудові України. Для використання їхнього досвіду, інновацій і стандартів якості було розроблено шість цільових заходів, які будуть сприяти розвитку стійкої та сталої економіки, на додачу до поточної діяльності в межах міжнародного співробітництва.

5.1.1. Фінансування попередніх досліджень у межах проекту

Для окремих секторів інфраструктури передбачено фінансування попередніх досліджень з метою подальшого залучення швейцарського досвіду (наприклад, інженерних або проєктних компаній) до впровадження інфраструктурних проєктів в Україні шляхом розробки техніко-економічних обґрунтувань. У межах заходу буде виділено кошти на реалізацію та співфінансування окремих проєктів. Ділові зв'язки між Швейцарією та Україною також покращаться.

5.1.2. Фінансова допомога в окремих секторах

Цей захід передбачає фінансову допомогу для закупівлі Україною товарів і послуг швейцарських компаній. Мета — заохотити ці компанії інвестувати в Україну в середньостроковій перспективі й закріпитися на місцевому ринку. Пріоритетними будуть сектори, в яких вже діє швейцарське міжнародне співробітництво, які відповідають потребам України, та в яких Швейцарія є конкурентоспроможною. Наразі в пріоритеті такі сектори як енергетика, транспорт/мобільність, машинобудування, будівництво, водопостачання та охорона здоров'я.

5.1.3. Продовження повноважень GIP

Ці зусилля спрямовані на збільшення обсягу швейцарських товарів і послуг, які доступні Україні. Водночас це надає експортній галузі покращений доступ до проєктів відбудови, які здійснюються Швейцарією, іншими країнами та багатосторонніми фінансовими установами. Цей захід ґрунтується на продовженні проєкту, метою якого з 2021 року є покращення доступу швейцарської промисловості до великомасштабних міжнародних інфраструктурних проєктів (Grosse Internationale Infrastrukturprojekte /GIP). У межах цього заходу Україна буде включена в перелік пріоритетних країн цього проєкту. Відповідні види діяльності GIP будуть адаптовані до українського контексту. За певних умов швейцарські суб'єкти приватного сектору також можуть брати участь у тендерних процесах ЄС у межах Програми фінансової підтримки «Ukraine Facility».

5.1.4. Комунікація, управління відносинами із стейкхолдерами

Цей захід передбачає покращення співпраці між швейцарськими та українськими зацікавленими сторонами. Існуючі двосторонні органи співпраці між Швейцарією та Україною (наприклад, Спільна економічна комісія (Joint Economic Commission / JEC), спільна торгова палата, різні організації) також варто долучати до поглиблення економічних зв'язків між двома країнами. Крім вказаного, заплановані такі допоміжні заходи як економічні форуми, участь у торговельних ярмарках і місії для вивчення ситуації. Відповідна інформація має розміщуватися на загальному інформаційному порталі та буде доступна для зацікавлених сторін.

5.1.5. Посилення здатності компанії SERV забезпечувати страхування експортних ризиків

Завдяки цьому заходу Швейцарська компанія зі страхування експортних ризиків (SERV) зможе краще забезпечувати експортні операції з Україною. Це також стимулюватиме приватні комерційні проєкти в Україні та ефективно підтримає відбудову країни. Офіційно, це виключно швейцарський захід. Він буде застосований лише коли це дозволить відповідна законодавча база.

5.1.6. Зменшення ризиків інвестування в Україну

Федеральний уряд, разом із міжнародними партнерами, бере на себе певні ризики, що дозволить приватному сектору інвестувати в Україну (наприклад, страхування військових ризиків). Це важливо, оскільки зазвичай фінансові установи та страхові компанії не можуть покрити підвищені ризики, або вимагають занадто високу оплату. У цілому, зменшення ризиків повинно здійснюватися за допомогою двох основних інструментів: (i) участь в механізмах зменшення ризиків разом із міжнародними фінансовими установами та (ii) участь у механізмах зменшення ризиків ЄС.

5.1.7. Резюме

Реалізація цих заходів координуватиметься з Україною. Швейцарія буде постійно адаптувати заходи до потреб на місцях і міжнародних подій, щоб забезпечити їхню ефективність. Крім цього, окремі заходи не обов'язково будуть впроваджуватися одночасно, оскільки вони можуть залежати від розвитку ситуації та різноманітних умов (наприклад, час планування, попит з боку бізнесу).

На початковому етапі (з 2025 року) буде впроваджено низку окремих проєктів, які базуються на поточній нормативно-правовій базі міжнародного співробітництва. У цей період Швейцарія буде фінансувати продукцію, яка необхідна Україні для відбудови та яку виробляють або постачають в Україну та регіон швейцарські компанії, що вже там присутні (наприклад, загартоване скло й матеріали для будівництва укриттів у школах та лікарнях). Таким чином Швейцарія забезпечує також робочі місця для місцевих жителів.

На додаток до окремих проєктів програма співробітництва з Україною передбачає довгостроково і цілеспрямовано співпрацювати зі швейцарськими підприємствами, і з тими, які ще не працюють в Україні тощо. Таким чином, на наступному етапі може бути доцільним розширити цей пакет, за умови зацікавленості України в подальшому розвитку такого заходу. Цей пакет може включати постачання товарів і послуг, які фінансуються Швейцарією та надаються швейцарськими підприємствами. Для цього необхідно оновити законодавчу базу (див. розділ 9).

5.2. Інші ключові стейкхолдери

Швейцарія успішно розбудовує різноманітні партнерські відносини в Україні, які цілеспрямовано використовують досвід Швейцарії та зміцнюють її авторитет. У межах нової програми співробітництва така діяльність буде продовжена й розширена.

Наразі вже встановлено тісні партнерські зв'язки зі швейцарськими вищими навчальними закладами, зокрема у сфері охорони здоров'я (наприклад, Університетська психіатрична клініка м. Цюрих, Цюрихський університет, лікарні Женевського університету, Базельський університет, Інститут медсестринства, Швейцарський інститут тропічної медицини та громадського здоров'я); управління (наприклад, Базельський університет, Цюрихський педагогічний університет); МСП і конкурентоспроможності (наприклад, Бернський університет прикладних наук, Женевський університет, Дослідний інститут органічного сільського господарства).

Партнерство між містами також набуває все більшого значення. Зацікавленість у налагодженні партнерських зв'язків зі швейцарськими містами висловили Вінниця, а також Одеса, Суми та Харків.

Крім того, важливими учасниками також є швейцарські неурядові організації (НУО), наприклад, для реалізації проєктів у сфері профосвіти, гуманітарного розмінування, цифровізації, врядування та зміцнення громадянського суспільства.

6. Інструменти

6.1. Партнерства

Відповідно до критеріїв Федеральної ради для програми співробітництва (розділ 4.4) двосторонні та багатосторонні заходи повинні використовуватися з огляду на інформованість про дії Швейцарії.

6.1.1. На двосторонньому рівні

Двостороннє партнерство підвищує авторитет Швейцарії та посилює підтримку, яку вона надає країні й людям, а також покращує висвітлення допомоги, яку надає Швейцарія. Однак, реалізація двосторонніх активностей потребує значних людських ресурсів. Для їх впровадження Швейцарія покладається на місцевих партнерів (наприклад, НУО та регіональні органи влади), які мають більш потужну локальну прив'язку й сприяють сталим результатам (див. також 5.2).

6.1.2. На багатосторонньому рівні

Багатосторонні партнери відіграють важливу роль у відбудові країни, оскільки вони мають значні фінансові ресурси та здатні освоювати кошти, які перевищують можливості окремих донорів. Їх краще залучати для великих інфраструктурних і реформаційних проєктів, оскільки вони можуть швидко мобілізувати кошти в кризових ситуаціях і забезпечують додаткову цінність завдяки широкій політичній підтримці та фаховій експертизі.

Партнерство з такими установами як Світовий банк, МВФ, ООН, Програма фінансової підтримки Європейського Союзу «Ukraine Facility», ЄБРР, Рада Європи та ОЕСР, дозволяє Швейцарії впливати на проєкти, що перевищують можливості двосторонніх бюджетів. Завдяки своїм зв'язкам, надійності та досвіду, а також присутності на місцях, Швейцарія може цілеспрямовано посилювати ефект від багатосторонніх проєктів.

6.2. Політичний діалог

6.2.1. На двосторонньому рівні

Швейцарія використовує свій нейтралітет, надійність і досвід посередництва та ведення діалогу для встановлення всеосяжного, справедливого й тривалого миру. Як приймаюча сторона Саміту з питань миру в Україні в Бюргенштоці, Швейцарія брала активну участь у розробці підходів до припинення війни, сприяючи таким чином зміцненню європейської безпеки. Як

держава-депозитарій Женевських конвенцій, Швейцарія виступає за повагу до міжнародного гуманітарного права та забезпечення гуманітарного доступу до тих, хто потребує допомоги, на окупованих територіях тощо.

Посольство Швейцарії в Україні відіграє ключову роль у політичному діалозі, зокрема у сферах охорони здоров'я, економіки та цифрової трансформації. Воно координує роботу з міжнародною спільнотою на місцях, сприяє діалогу з громадянським суспільством і є пунктом контакту для обговорень та обміну інформацією. Крім того, Швейцарія зміцнює двосторонні відносини через міжпарламентську співпрацю та діалог на міжнародних парламентських форумах.

6.2.2. На багатосторонньому рівні

Такі багатосторонні органи та регіональні організації як ООН, ОБСЄ, ЄС, МКЧХ, Рада з прав людини в Женеві, Рада Європи в Страсбурзі та НАТО/Партнерство заради миру у Брюсселі створюють платформи для співпраці з Україною. Швейцарія надає цим інституціям політичну, кадрову, логістичну та фінансову підтримку, наприклад, шляхом делегування швейцарських спеціалістів до таких організацій, як ООН, ОБСЄ, МОМ та МАГАТЕ. Швейцарія також підтримує механізми моніторингу дотримання прав людини та підзвітності, такі як спеціальні доповідачі, слідчі комісії, Московський механізм ОБСЄ та Реєстр збитків для України Ради Європи. Вона послідовно відстоює свої позиції в міжнародних органах для посилення захисту прав постраждалих від війни та прав людини.

6.3. Фінансування

Для реалізації Програми співробітництва з Україною Швейцарія використовує різноманітні інструменти:

- Фінансова допомога для підтримки українського уряду через визнані міжнародні фінансові установи з відповідними механізмами моніторингу, наприклад, шляхом внесків до державного бюджету.
- Цільова технічна підтримка проєктів, реформ та передачі знань.
- Гарантії, позики та співфінансування сприяють інвестиціям через зменшення ризиків та з урахуванням ймовірності виплат.
- Також можлива грошова допомога у вигляді середньо- та довгострокових позик.

Ці підходи відповідають ключовим критеріям Федеральної ради і кращими практиками.

7. Донорська координація

7.1. Донори

Для забезпечення ефективності й дієвості підтримки необхідна координація. Як і у більшості випадків, координація донорів в Україні організована на трьох рівнях: на найвищому політичному рівні (міністр/посол), на стратегічному рівні (керівники офісів співробітництва) та на рівні фахівців. На момент розробки цієї програми співробітництва, вказана структура функціонувала лише частково через брак узгодженості та координації на кількох рівнях. Залишається незрозумілим, чи збережеться трирівнева структура координації між урядом і донорами в теперішньому вигляді або який вигляд вона матиме в майбутньому.

Вже понад 20 років Швейцарія є активним і провідним членом координаційних груп донорів. Разом із США, ЄС, Великою Британією, Німеччиною, Канадою та Швецією вона входить до основної неформальної групи донорів, яка базується в Києві. До того ж Швейцарія є співголовою двох робочих груп (з питань децентралізації та цифрової трансформації) у Києві.

7.2. Українська платформа донорів

Для кращого задоволення фінансових потреб України на початку 2023 року рішенням глав держав і урядів G7 було створено міжурядову Українську платформу донорів (UDP). Вона об'єднує високопосадовців з України, ЄС та країн G7, а також партнерів з міжнародних фінансових організацій, зокрема Європейського інвестиційного банку, Європейського банку реконструкції та розвитку, Міжнародного валютного фонду та Світового банку.

UDP було створено для забезпечення узгодженої, прозорої та ефективної підтримки, для запобігання дублюванню та для кращої узгодженості потреб і ресурсів. Крім того, тісна співпраця з українською владою повинна забезпечити когерентність потреб і пріоритетів України з умовами основних донорів і вимогами щодо проведення реформ для вступу до ЄС.

Керівним органом UDP є комітет, де співголовами виступають Україна, США та Європейська комісія. UDP та її керівний комітет складаються з представників України, ЄС, країн G7 та міжнародних фінансових організацій. Тимчасовими членами на рік можуть стати країни, внесок яких в Україну складає не менше 0,1% ВВП / 1 млрд доларів США. Країни, чиї внески складають щонайменше 0,05% ВВП / 300 млн доларів США можуть отримати статус спостерігача. На момент розробки цієї програми співробітництва тимчасовими членами були Республіка Корея, Нідерланди, Норвегія та Швеція. Водночас статус спостерігачів отримали такі країни: Данія, Естонія, Латвія, Литва, Польща, Іспанія, Бельгія, Фінляндія та Швейцарія (з квітня 2024 року). В залежності від обсягу й типу майбутньої підтримки (бюджетна допомога, заходи з відбудови чи інша фінансова підтримка, що відповідає вимогам Комітету сприяння розвитку ОЕСР, за виключенням військової чи гуманітарної допомоги), Швейцарія незабаром може стати тимчасовим членом UDP, а отже буде впливати на визначення порядку денного.

8. Висвітлення надання допомоги Швейцарією

Відповідно до критеріїв, встановлених Федеральною радою (розділ 4.4), інформація про діяльність повинна надаватися як на національному, так і на міжнародному рівнях у зрозумілий і прозорий спосіб.

8.1. В Україні

Триває розробка комунікаційних заходів щодо діяльності Швейцарії в Україні. По-перше, посольство в Києві створило платформу сторітелінгу [SwitzerlandPlusUkraine](#). Її мета – передати цілісну картину підтримки з боку Швейцарії через висвітлення різних форм співробітництва, від гуманітарної допомоги, реформ і залучення приватного сектору до дипломатичних, політичних і культурних ініціатив Швейцарії.

Місцеві партнери є ключовими мультиплікаторами швейцарської комунікації. Посольство забезпечить навчання для цих партнерів, щоб провадити ефективну комунікацію також через їхні канали. Варто демонструвати конкретні великі проекти, зокрема якщо в них чітко представлені особливий зв'язок зі Швейцарією та відповідні партнерства. Приклади: швейцарські трамваї у Вінниці та Львові, які були надані транспортними компаніями Цюриха, Берна та Базеля, а також «Diiia Digital Summit», що відбувся в Цюриху влітку 2024 року під керівництвом віцепрем'єр-міністра України.

8.2. У Швейцарії

Чітка комунікація щодо конкретних проектів допоможе показати логіку стратегічних міркувань і пояснити платникам податків, чому, коли та які заходи підтримки вживаються. Це також підвищить рівень обізнаності швейцарської громадськості про підтримку, яку Швейцарія надає Україні.

Як прості й реальні приклади діяльності Швейцарії в Україні, будуть представлені ключові проекти, які демонструють підходи та досвід Швейцарії. Між різними задіяними департаментами федеральної адміністрації буде забезпечена узгоджена комунікація. Для цього будуть використані поточні канали комунікації за умови тісної співпраці між персоналом в Україні й урядовцями в Берні.

9. Правова база

Більшість заходів, які викладено у цій державній програмі підтримки України, ґрунтуються на поточній нормативно-правовій базі міжнародного співробітництва.⁷ Проте заходи, пов'язані із залученням приватного сектору Швейцарії, зокрема співпраця з підприємствами, які ще не представлені в Україні, не завжди базуються на Федеральному законі про міжнародне співробітництво та гуманітарну допомогу. В той час як форми співпраці прописані в цьому законі досить відкрито; мета цього закону чітко зорієнтована на підтримку регіонів, які потребують допомоги (об'єкти допомоги). Відповідно, такі проєкти в принципі мають проходити міжнародний тендер на підставі Федерального закону про державні закупівлі. Для цілеспрямованого залучення швейцарського бізнесу потрібна нова нормативно-правова база.

Ця необхідна нова (формальна) нормативно-правова база може мати форму міжнародного договору, щодо якого має обов'язково відбутися референдум, або спеціального федерального закону. В ньому буде прописане спеціальне рішення для України, з територіальними та часовими обмеженнями, а також визначено положення законодавства про закупівлі, що дозволяють, не порушуючи міжнародні зобов'язання Швейцарії, виключати учасників тендеру, які не є резидентами Швейцарії.

⁷ Федеральний закон про міжнародне співробітництво та гуманітарну допомогу від 19 березня 1976 року [SR 974.0].

10. Ресурси

10.1. Бюджет

У межах Стратегії міжнародного співробітництва Швейцарії на 2025–2028 роки було передбачено кредитні ресурси «Україна та регіон», які доступні для впровадження цієї програми співробітництва. Розподілити кошти планується таким чином:

Федеральний департамент закордонних справ Швейцарії (FDFA): 57,3%		Федеральний департамент економіки, освіти та досліджень (EAER): 42,7%	
Швейцарська агенція розвитку та співробітництва (SDC)	Державний секретаріат, Відділ миру та прав людини (PHRD)	Заходи для приватного сектору Швейцарії	Співпраця у сфері економічного розвитку
836 млн швейцарських франків	24 млн швейцарських франків	500 млн швейцарських франків	140 млн швейцарських франків

План з розбивкою на наступні чотири роки виглядає таким чином:

Департамент	Відділ		2025 р.	2026 р.	2027 р.	2028 р.	Разом, 2025–2028 рр.
FDFA	SDC	Кредит для України та регіону	125,7	139,9	176,2	226,2	668
FDFA	SDC	Внески з інших кредитів	42,7	41,65	41,3	42,35	168
FDFA	PHRD	Управління цивільними конфліктами та права людини	4,6	5,6	6,5	7,5	24
EAER	SECO	Залучення приватного сектору	93	124,4	140,7	141,9	500
EAER	SECO	Співпраця у сфері економічного розвитку	35	35	35	35	140
Разом (млн шв. франків)			300,95	346,5	399,65	452,9	1 500

Ця розбивка є орієнтовною. Невизначеність ходу війни вимагає певної гнучкості. Тому Федеральний указ Іа про бюджет на 2025 рік з інтегрованими завданнями та фінансовим планом на 2026–2028 роки передбачає можливість передачі кредиту в розмірі 30 млн швейцарських франків між департаментами.

10.2. Організаційно-адміністративні кошти

Делегат Федеральної ради з питань України, відповідний персонал і витрати на 2025–2028 роки будуть фінансуватися з бюджету програми підтримки. Заплановано три нові посади (FTE): делегат з питань України, адміністративний співробітник та асистент.

Крім того, з відповідальними співробітниками SDC, SECO та PHRD у головному офісі та на місцях будуть проводитися консультації щодо діяльності, пов'язаної з програмою співробітництва.

11. Структура управління та контролю

11.1. Структура проєкту

З огляду на унікальність цієї програми співробітництва та з метою забезпечення її скоординованої реалізації, було започатковано спеціальну організацію проєкту. Деталі викладено в Постанові про проєктну організацію для впровадження Програми співробітництва з Україною від 28 серпня 2024 року.⁸

Вищим органом стратегічного управління є Керівна група. До її складу входять голови Федерального департаменту закордонних справ (FDFA) і Федерального департаменту економіки, освіти та досліджень (EAER).

Делегат з питань України очолює проєктну організацію.

Перелічені нижче фахівці і фахівчині будуть надавати консультації Керівній групі:

- Державний секретар SECO
- Генеральні секретарі FDFA й EAER
- Директор чи Директорка SDC
- Голова PHRD
- Делегат Федеральної ради з питань України

Під час розробки та впровадження Програми співробітництва з Україною, Керівній групі та Делегату з питань України також буде надавати консультації дорадчий орган, до складу якого входять співробітники Федеральної адміністрації та зовнішні спеціалісти. Склад дорадчого органу визначатиме Керівна група.

Відповідальні відділи SECO, SDC та PHRD забезпечать проєктну організацію кадрами, які є необхідними для впровадження програми співробітництва, і ці співробітники будуть технічно підпорядковані та доповідатимуть Делегату щодо усіх питань, пов'язаних з Програмою співробітництва з Україною.

11.2. Моніторинг

Корупція в Україні становить інституційний ризик для реалізації програми співробітництва. Швейцарія буде застосовувати звичні інструменти для належної оцінки та мінімізації ризиків, а також для вжиття відповідних заходів у випадку порушень. Ці інструменти включають аналіз ризиків для кожного проєкту, аналіз ризиків партнерів, систему внутрішнього контролю, інструменти моніторингу й аудиту, а також внутрішнє навчання персоналу та партнерів з проєктів.

З огляду на нестабільність контексту, винятковий фінансовий обсяг і певні унікальні інструменти, що застосовні до цієї програми співробітництва, планується посилити процес забезпечення якості, який буде гарантувати своєчасне управління програмою з урахуванням контексту. Це передбачає моніторинг виконання проєкту як партнерами так і представництвом Швейцарії в Україні з одного боку, також зовнішнім надавачем послуг (моніторинг, що здійснюється третьою стороною) — з іншого боку. Контроль з різних позицій (перспектив) та отримане розуміння процесів мають надати комплексну картину ефективної реалізації проєкту та забезпечити належне управління та адміністрування.

⁸ Постанова про проєктну організацію для впровадження Програми співробітництва з Україною від 28 серпня 2024 року [SR 172.211.41]. .

12. Стратегія виходу

З огляду на нестабільну, вразливу й непередбачувану ситуацію в Україні, ще одним ключовим фактором є гнучке управління програмою співробітництва. Швейцарія буде постійно моніторити та аналізувати ситуацію, регулярно переглядати програму співробітництва й адаптувати її відповідно до розвитку подій як в плані використання інструментів, так і в плані географічної спрямованості.

Чим більше сповільнюватимуться військові дії та чим швидше буде прогрес інтеграції в європейські та євроатлантичні структури, тим перспективнішими будуть заходи щодо залучення приватного сектору та сприяння інвестиціям, тим більше буде підтримано цільових реформ, і тим меншою буде потреба в гуманітарній допомозі. Інакше, подальша інтенсифікація війни ще більше послабить уряд та економіку та погіршить ситуацію для цивільного населення. У такому випадку Швейцарія зосередиться на гуманітарній допомозі, а всі інші заходи відійдуть на задній план. Між цими двома варіантами розвитку подій існує широкий спектр потенційних сценаріїв, у яких Швейцарія може цілеспрямовано взяти участь враховуючи контекст та використовуючи свій широкий асортимент інструментів, адаптуючи їх за потреби.

Також важливо пам'ятати, що в Україні існують значні територіальні відмінності з огляду на контекст і потреби. Тут також важливо забезпечити доцільне застосування інструментів і не втрачати з поля зору питання національної згуртованості.

Додаток

Підсумковий документ

Конференції з питань відновлення України (URC2022)

«Декларація Лугано»

Імпринт:

Федеральний департамент закордонних справ Швейцарії (FDFA)
3003 Берн, Швейцарія
www.fdfa.admin.ch

Надруковано:
Березень, 2025

Дизайн:
Team Audiovisual, FDFA Communication, Берн

Фотографія на обкладинці:
Швейцарський трамвай, подарований місту Вінниця, Україна, в липні
2022 року.
© Валерій Старжинський, Музей вінницького трамвая

Контакти:

Directorate of Political Affairs DP
Bundeshaus West, 3003 Bern, pd@eda.admin.ch

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC
Eurasia Division EuraD
Freiburgstrasse 130, 3003 Bern
deza@eda.admin.ch

State Secretariat for Economic Affairs SECO
Economic Cooperation and Development
Holzikofenweg 36, 3003 Bern
info@seco-cooperation.admin.ch

Посольство Швейцарії в Україні
вул.Козятинська, 12
01015 Київ, Україна
<http://www.swiss-cooperation.admin.ch/ukraine>
<https://switzerlandplusukraine.ch/>

Ця публікація доступна також англійською, німецькою, французькою та італійською мовами. Матеріал доступний для завантаження з вебсайту www.fdfa.admin.ch/strategy.

Берн – Київ, березень 2025 / © FDFA